

Cap a un humanitarisme militaritzat?

La intervenció dels exercits en missions humanitàries en zones de conflicte (Balcans, Afganistan...) està provocant contradiccions entre el món de les ONG's i les seues senyes d'identitat, que es veuen obligades a compartir espais amb un estament que depén dels governs.

OSCAR BORNAY

EL ús del terme "intervenció humanitària" és cada vegada més freqüent a l'hora de parlar sobre les missions de caire internacional que s'encomanen als exercits. Tanmateix, la dècada dels 90 del passat segle és considerada com l'època daurada de l'acció humanitària efectuada per organitzacions civils, les ONG's, que al cap i a la fi han aconseguit fer-se un lloc en l'escena pública, tot captant l'atenció de la ciutadania i dels mitjans de comunicació per les seues tasques amb societats en crisis. No obstant, el món de l'activisme humanitari s'enfronta a una qüestió fonamental de la qual depén quin serà el paper que assumirà en el futur. Aquesta qüestió és la creixent importància que en l'ajuda humanitària estan assolint els exercits en les seues missions internacionals, i les relacions –valorades en termes de dependència/independència–, que s'estableixen entre els treballadors humanitaris civils i membres dels estaments militars.

Per al membre del Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs i cooperant internacional, Alejandro Pozo, "l'ajuda humanitària gaudeix de tanta popularitat que s'ha convertit en l'eina de qualsevol govern, exercit, agència o entitat que pretén augmentar la seua credibilitat davant de la societat. I en el cas dels exercits, apel·lar al sentit humanitari també els serveix per a augmentar els seus pressupostos". A més a més, Pozo assenyala –amb la seua pròpia experiència de camp a Kosovo, Palestina, Afganistan, Somalia i Darfur, d'on acaba de tornar–, que "l'humanitarisme s'assembla cada vega-

da menys a l'altruisme que pregona i més a una estratègia de màrketing. De fet, hem assistit als últims anys a un doble procés de comercialització i militarització de l'ajuda humanitària".

IMPARCIALITAT I INDEPENDÈNCIA. L'acció humanitària té el seu oríge i la seua cobertura legal en el Dret Internacional Humanitari, que garanteix el dret de les poblacions a ser assistides pels seus Estats, així com el dret de les organitzacions internacionals i de les ONG a prestar assistència a les poblacions quan l'Estat no pot fer-se càrrec, i, per últim, el dret de les víctimes a rebre ajuda humanitària. Aquesta tasca, però, també ha d'estar regida sota els paràmetres de la imparcialitat i la independència, però Pozo, a més, afegeix una altra: la neutralitat.

A més, les Directrius d'Oslo estableixen que els exercits podran desenvolupar tasques humanitàries només quan siga impossible per a les organitzacions i agències civils executar-les. I encara més, seran els organismes civils els qui demanaran aquesta intervenció, que haurà d'estar sota control civil. "El problema és que açó no s'està acomplint a les missions internacionals que duen a terme els exercits, inclòs l'Exèrcit Espanyol", assenyala Pozo, una circumstància que, segons el parer d'aquest jove cooperant valencià "trenca els principis que regeixen l'acció humanitària".

"Un exercit", afirma, "mai serà independent, perquè pertany a l'Estat i actua segons els seus interessos en política exterior". Tanmateix, tampoc pot acomplir el principi d'imparcialitat: "seria com

Alejandro Pozo, al claustre de la UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.
FOTO: O. BORNAY

PERFIL: EL COOPERANT INFATIGABLE

Alejandro Pozo (la Vall d'Uixò, 1975), és especialista en temes de violència i militarisme i es va iniciar en el treball humanitari l'any 1999 a Kosovo, i des d'aleshores ha participat en accions d'ajuda a Palestina, Somalia i Darfur. Ha conegut de primera mà les glòries i les misèries del treball humanitari. Actualment treballa en el Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs, de Barcelona, activitat que compagina amb la tesi doctoral sobre conflictes armats. És coautor del llibre *Noviolència y Transformación Social*, de l'editorial Icaria. També ha participat en l'obra *El militarismo en España*, també d'Icaria.

demanar a l'Exèrcit Espanyol que fóra imparcial en la seua actuació, per exemple, a l'Afganistan, entre el Govern afganès i la insurgència talibàn". A més, des del punt de vista de la eficiència, les operacions militars d'ajuda humanitària tenen una mitjana de cost 8 vegades superior que les operacions civils.

Com a mostra un botó: l'Exèrcit Espanyol va destinar l'any 1999 vora 7.515 milions de pessetes a Kosovo per a la construcció d'un camp de refugiats a la ciutat albanesa de Hammallaj que va acollir a 2.250 persones durant dos mesos. Mentrestant, Càritas va destinar 200 milions de pessetes per a construir un campament de refugiats que havia d'acollir a 2.000 persones. Així doncs, l'Exèrcit en va destinar 1.670.000 pessetes

per persona refugiada al mes, mentre que Càritas en va gastar 100.000 pessetes.

SEGURETAT. Pozo lamenta que en un període de temps relativament curt, i sobretot a partir de l'11-S i la posada en marxa de l'anomenada "Guerra global contra el Terrorisme", les condicions de treball de les organitzacions humanitàries hagen empitjorat de manera alarmant en algunes zones de conflicte, com Afganistan, Iraq, Palestina o Darfur. "Els atacs de l'11-S han suposat un abans i un després en el camp de l'ajuda humanitària. Les coses s'han posat molt difícils per a fer accions imparcials", subratlla. Part del problema el té l'apriorisme que sembla haver-se instal·lat i que vincula seguretat dels cooperants amb presència militar.

La millor protecció que pot tindre un cooperant internacional en zona de conflicte és, en opinió de Pozo, el respecte de les parts en armes i l'acceptació de la població local. De fet, avisa del perill que suposa la tendència dels exercits destinats a l'estranger d'aprofitar la presència d'organitzacions ja acceptades per la població local per a legitimar la seua pròpia presència, així com la tendència inversa, és a dir, casos d'ONG's que arriben a les zones en crisis o en conflicte sota el paraigua de forces internacionals tot utilitzant la logística militar.

La tendència és, en efecte, veure cada vegada més ONG's que col·laboren amb els militars. Un bon exemple el constitueix el Pearson Peacekeeping Center de Canadà, una entitat financada des del Ministeri de Defensa canadenc que promou maniobres militar humanitàries a les quals s'invita a participar a ONG's. Als EUA destaca el grup InterAction, una coordinadora que agrupa a 160 entitats i que aposta per una aliança entre militars i treballadors humanitaris.

Pozo esmenta particularment el cas d'Afganistà, on hi ha constància de que membres de les forces de la Forces Internacionals d'assistència a la Seguretat (ISAF) han viatjat en els mateixos cotxes que els cooperants internacionals, fins i tot vestits de civils. I no

